

Det blev Daniel Libeskind och den internationella arkitektgruppen Think som i början av februari utsågs att fortsätta rita en ny byggnad på platsen för World Trade Center i New York. Båda förslagen innefattar byggnader som, om de uppförs, blir de högsta i världen. Efter tekniska kompletteringar ska en av dem stå som vinnare. Däremot saknas löfte om att just detta förslag ska bli det uppförda på platsen. Hur det än blir; detta kommer troligen att bli det mest iakttagna arkitekturprojektet i världen.

Tävlingarna kring World Trade Center engagerar självklart arkitekter och andra New York-bor. Utställningen med de nio förslagen på World Financial Center Winter Garden, lockade 100.000 besökare och man fick in 8.000 kommentarer. Nu

ställs istället de två finalisterna ut för diskussion.

The Thinkgroup föreslår tvillingtornen "The Towers of Culture", som fyl-

Daniel Libeskind har strävat efter att hedra de döda och blicka mot framtiden i en spira i stål på 530 meter, med kringliggande lägre spiror.

ler tomrummet efter de två torn som försvann den 11 september. Ett vertikalt organiserat komplex för kulturbyggnader som i framtiden ritas av olika arkitekter. En struktur som tillåter marknadskrafterna att styra utvecklingen för vad som ska fylla den offentliga byggnaden. De två ihåliga stältornen bevarar ett minne och rymmer en framtid.

Daniel Libeskind har strävat efter att hedra de döda och blicka mot framtiden i en spira i stål på 530 meter, med kringliggande lägre spiror. Libeskind, som själv första gången kom till New York med båt, bidrar i förslaget till att återskapa en annan skyline än den där tvillingtornen dominerade.

Arkitekturkritiker Herbert Muschamps hör till dem som tycker att New Yorks skyline kräver sina två torn tillbaka och han skriver i New York Times ett par dagar innan urvalet av finalisterna gjordes: "...What rhyming couplet might even transcend the separation of death?" Han föreslår själv arkitektgruppen Think. "We are an open, modern, enlightened, humanistic democracy, these soaring structures announce."

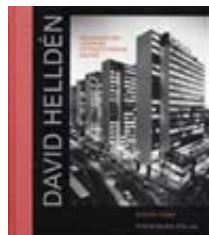
Nina Gunne

"Det handlar alltså om livs- och stilideal snarare än om känslor. Frågan är: ska kvinnan förslavas in i döden av mannens stränga formalism, symboliserad av makens stramt superdesignade strandhus som hon fortfarande bebor? Eller ska hon bejaka det kaos som uppstår när en musiker med flygande lockar drar in med en hel zigenarorkester i hennes källare?"

Klyschor om arkitekter – även på bioduken. Helena Lindblad i DN, 14 februari 2003 om filmen "Musik för bröllop och begravningar" av Unni Straume där Lena Endre spelar rollen som författare och Björn Floberg hennes exman arkitekten.

David Helldén.
Modernistisk visionär på traditionens grund
Martin Rörby
Stockholmia förlag
ISBN 91-7031-128-5

Akademisk avhandling för avläggande av filosofie doktorsexamen vid Stockholms universitet, Konstvetenskapliga Institutionen 2003

Som attraktiv inbunden bok publicerar arkitekturhistoriker Martin Rörby sin avhandling "David Helldén. Modernistisk visionär på traditionens grund". Det är ett porträtt av en man som skapade en omdiskuterad arkitektur, Hötorgscity och Sergels torg, och vars stjärna både hann stiga och falla under hans levnad. Själv tog han också avstånd från den modernistiska arkitekturuppfattningen under den senare delen av sin verksamhet.

Martin Rörby har velat beskriva vilken betydelse David Helldén haft för gestaltningen av 1900-talets Stockholm och för arkitekturutvecklingen både nationellt och internationellt. Det är också framförallt som förebild och visionär som Helldén lyfts fram i Rörbys slutsatser.

Martin Rörby ger en bred bild av David Helldén med en fullständig dokumentation av arkitektens produktion. Helldén går säkerligen till historien som en frontfigur för modernismen i Sverige och nytt ljus kan falla över hans verksamhet genom Martin Rörbys avhandling.

Nina Gunne

Nya parker i Paris
Sten Leijonhufvud
Svensk Byggtjänst
ISBN: 91-7333-015-9

I backspegeln framstår parksatsningarna i Paris under 1980- och delar av 1990-talet som unika. Här fick dekonstruktivismen sin företrädare inom landskapsarkitekturen i Bernard Tschumis Parc de la Villette och postmodernismens lekfullhet sin i Gilles Clément och Alain Provosts Parc Citroën och, den mer okända, Parc de Bercy. Nu finns en upplysande, anspråklös guide till dessa parker och några till som formats i skuggan av dessa extroverta, moderna, mästerverk. Boken heter "Nya parker i Paris" och är skriven av arkitekt Sten Leijonhufvud. Här finns information som att Parc de la Villette finansierades av den franska staten, och att den franske skalden och sångaren George Brassens har fått en park uppkallad efter sig på en plats där det förut låg ett slakthus. Tillsammans med många fakta om öppettider (ja, de parisiska parkerna läses om natten) och informativa kartor kan den här lilla tunna boken få en given plats i fickan inför nästa Paris-resa.

Dan Hallemar

Flytande utställning på Enkehuset

Modern Talking finns på Galleri Enkehuset under våren 2003.

Första Set i ett utställningsprogram har inletts på Galleri Enkehuset i Stockholm. Det är Modern Talking, ett projekt som söker nya former för samtidskonst i gränssnitten mellan konst, arkitektur, design och popkultur. Rodrigo Mallea Lira, Hans Isaksson och Ylva Ogland poängterar genom att presentera en serie Set

Foto: Modern Talking

Uglycute har skapat en struktur för Modern Talking i ett första Set i utställningsprogrammet. Byggmaterialet är frigolit från Dorotherm

att detta är ett fortgående projekt, en öppen process där utställarna måste förhålla sig till både föregående och framtida utställare. Varje konstnär lämnar avtryck i denna flytande utställningsform.

– Alla utställare är en del av den process som Modern Talking är, berättar Rodrigo Mallea Lira. Vi bjuder in konstnärerna, sedan sker arbetet i en öppen diskussion mellan oss och dem. Konstnärerna formulerar Modern Talkings budskap i sina verk.

När utställningen öppnade den 31 januari, hade första Set inletts med en installation av arkitekt och konstnärgruppen Uglycute. De har skapat en struktur för Modern Talking, ett temporärt utställningsrum som kommande konstnärer har att ta ställning till och relatera till. Nästa utställare bygger på vad den föregående har skapat och strukturen finns kvar under hela perioden.

Uglycute som består av Markus Degerman, Jonas Nobel, Andreas Nobel och Fredrik Stenberg, undersöker möjligheten och formerna i materialet och har i byggelement av frigolit och plywood funnit former som används som dekorativa element.

En frigolitruin i Enkehusets kyrkosal.

Likt ett gigantiskt Duplobygge har de byggt upp ett rum, eller flera, som ger möjligheter, men som ändå är specifika. Här finns ett kontor, ett videorum, "torget", en bar, avsatser, små och stora rum, korridorer, öppningar, möjlighet att dra sig undan eller att befinna sig i centrum. Strukturen relaterar till det befintliga rummet, smälter samman med det men förhåller sig samtidigt självständigt till det.

– Uglycute definierar här vad ett temporärt museum kan vara. Detta är en oväntad plats i en befintlig struktur.

Uglycute har också förlagt en "produktionslinje" en sorts performance, här och under vernissagedagen fick besökare former produkter utifrån ett givet material och med en given uppgift; lera och pennställ.

I nästa Set kommer Gustaf Nordensköld att ta in moderna klädformgivare.

– Formgivarnas sätt att förhålla sig till kläder ska hänga samman med Uglycutes förhållningssätt till rummet och relation till betraktaren. Men fokus förskjuts då mot det egna rummet, kroppen, och konsten i vardagen.

Parallellt med den struktur som byggts upp i galleriet ställer Modern Talking också ut sitt Minigalleri, ett nytt mobilt rum för samtidskonst som inte ska ses som en modell för ett större rum trots att skalan anges vara 1:10. Det är i sig ett helt och fungerande gallerirum.

– Detta är Modern Talkings alias, den ordentliga sidan av Modern Talking. Här är det ordnat och prydligt. Det här är Minigalleriets första utställning, men det har redan en inbokad turnéplan till bland annat New York och Havana.

Rodrigo Mallea Lira talar om Minigalleriet som om det vore en person med eget liv och vilja. Det präglar också hans sätt att tala om Modern Talking, som något han bara delvis kan tygla och som han tillåter att ha sin egen vilja och riktning.

– Modern Talking (han säger inte vi) är ett förhållningssätt, konceptuellt och estetiskt. Det är konkret, men föränderligt.

Foto: Modern Talking

De tre unga konstnärerna ville hitta ett sätt att skapa en konstscen, ett alternativ till och i ett annat format än de som finns. De ville skapa en form där något kunde hända utanför en rigid form.

– Konstvärlden är väldigt standardiserad. Modern Talking är intresserat av att frångå standard och ifrågasätter varför man gör vissa saker. Det har till exempel ingen logga och skickar inte ut vernissagekort. Men vi gör inte detta i polemik mot konstvärlden.

De grafiska formgivarna Andreas & Fredrika och webdesigner Marco Romeny utvecklar den grafiska formuleringen och hemsidan som en del av projekt Modern Talking, en process som också den kommer att lämna avtryck efter sig.

– Inbyggt i projektet är en kritisk hållning längs med hela processen. Allt i ett projekt är lika viktigt. Alla områden gränsar till varandra, grafiken till konsten till arkitekturen till konsten, förmedlat i ett estetiskt språk.

Först att ställa ut i Minigalleriet är konstnären Jenny Magnusson. Hon lyfter fram galleriets förhållande till det övriga rummet och knyter samman rummen med en brun tejp som nästlar sig ut ur galleriet till det stora rummet och gör sig påmind med en liten träsked i ändan av tejp. Snarare än att placera ett nytt objekt i rummet betonar hon betraktarens blick och rörelse.

Utställningarna i Minigalleriet filmas, fotograferas och läggs ut på galleriets egen hemsida gjord av webdesigner Erik Kärrsgård. På nätet får galleriet ett eget liv där skalan förskjuts.

– Det lilla blir stort. Det stora blir litet.

Nina Gunne

I små cirklar på möbelmässan

Går på möbelmässan. 732 företag ställer ut 387 varumärken – däribland räknas arkitekter och designers. En del av dessa syns mer än andra.

Försöker orientera mig utan karta och börjar i entrétorget med utställningen "Made in Sweden?!" om "The (un)importance of nationality", om nationell särart och globaliserat formspråk. Utställningsarkitekter är designtrion Claesson, Koivisto, Rune. Tar mig ner i C-hallen där jag möter Monica Försters uppblåsbara rum i Svensk Forms monter. Gör några varv och upptäcker sedan att jag går i cirklar. Den stolen har jag sett förut. Och den där soffan ser väldigt bekant ut.

Där står det Koivisto på väggen, här har jag varit. Ut i korridoren. Möter Koivisto. Där var den stolen igen...eller? Hastar upp på ett seminarium om svensk och italiensk design. I panelen sitter Eero Koivisto (hur hann han hit?) Monica Förster, Tomas Sandell, Mårten Claesson, Ola Rune. Samt några italienska män och en kvinna med namn för långa för denna spalt.

I Green House, hallen för nya designers ännu utan producent finns en hel del saker jag inte sett förut och bara några stolar jag eventuellt nästan har sett förut. Urvalet har gjorts av bland andra, Marc Isitt, Monica Förster, Damian Williamson från Sandell Sandberg och Ola Rune.

Marc Isitt är chefredaktör för tidningen Forum. I redaktionsrådet för Forum sitter bland andra Eero Koivisto.

Möbelmässan fortsätter på stan och jag hamnar på Stallet där jag får ett smörrebröd och beundrar tyger. Av... jaha: Claesson, Koivisto, Rune.

Nina Gunne

Foto: Annika Jensfelt

Kamouflageklädda mässbesökare i Sveriges Arkitekters arkitektbar, utformad av arkitekt SIR/MSA Birgitta Kari.

Lekfullt och säljande i växthus

Nytt för i år på möbelmässan var en egen utställningssal för skolor och fristående, unga, hittills okända designers. Närmare hundra ansökningar kom in. Efter att urval skett fanns cirka 24 montrar och ett 40-tal arkitekter och designers på plats när mässan öppnade.

– Kriterierna var att det skulle kännas verkligt ungt, säger Mark Isitt, chefredaktör för tidskriften Forum, som lett arbetet med att utse utställarna, som kom från tolv olika länder.

Om ungt är lika med lekfullt, var en grupp designers från Israel representativa.

– Många blir förvånade över humorn i vårt arbete, och över att det över huvudtaget finns design i Israel, att vi gör något annat än slåss, sa Orit Magia och visade mig sina gungstolar med gummiband, en y-formad, utdragbar väggklädhängare och en kollegas hopvikbara bord med orange duk och en inbjudande skumgummibollsoffa.

Tanken bakom utställningen, kallad Green House, är bland annat att skapa en mötesplats för de unga

Foto: Annika Jensfelt

Manabu Kawada från Royal College of Art demonstrerar sin "tre möbler i ett"-idé

formgivarna och de etablerade producenterna. Ivriga och utmärkande bra på att visa sina produkter var två unga herrar från Korea och Japan, studerande vid designhögskolan i London. Många blev förtjusta över prototypen av en stol, som innehöll två stolar och ett bord.

– Studenter bor trångt, konstaterade Manabu Kawada, och demonstrerade med schvung sin idé för säkert femtielste gången den dagen.

Annika Jensfelt

Foto: Annika Jensfelt

Design av Sarit Attias och Axelrod Amit från Holon Academic Institute of Technology, Israel

Arkitekter gick på mässan

Vad fick du ut av Stockholm Furniture Fair?

Agneta Liljedahl, arkitekt SIR/MSA, Stockholm.

– Jag gick dit utan förväntningar. Tänkte på Tyskland där möbelbranschen har upplevt ett katastrofalt dåligt år. Men här i Sverige tycks det gå bra, man orkar satsa krut. Det var fina, informativa utställningar och en bra översikt. Roligast att se var de unga formgivarna. Till exempel Maria Lorenz antistressmöbel. En fräck skulptural historia där man kan ligga upp och ner och hit och dit. Jag tror på gungstolens renässans och gillade Anna Kristina Lundbergs rödlaserade gungball för två. Man sitter vända mot varandra och kan berätta sagor istället för att glo på teve.

Anders Grandell, arkitekt SIR/MSA, Tågarp.

– Jag gillade de påkostade, luftiga och fräscha utställningarna. Men det man visade var utslätat, varken nytt eller spännande. När den lätta danska Campusstolen gjorde succé för några år sedan blev den våldsamt kopierad. Nu märkte jag en motreaktion. Stålrören finns kvar men dimensionen på rören är på väg upp.

– Jag såg för många korviga och obekväma soffor av en och samma formgivare, som fastnat i 1960-talet. Tråkigt att se hur gamla traditionella möbelföretag släpper sin företagari-identitet och hemfaller åt en slätstruken modernisering.

Barbro Dergalin, arkitekt SAR/MSA, Stockholm.

– För 10–15 år sedan kunde jag titta på en möbel och säga vem som ritat och vem som tillverkat.

Formgivaren gav karaktär åt företaget. Idag jobbar formgivarna åt flera företag. Därför ser alla möbler likadana ut. Antikmässan veckan innan här i Älvsjö hade falskt eller äkta som tema. Jag skulle gärna besöka en möbelmässa som blandar gamla möbler i nya miljöer och tvärtom. Eller som ställer etablerade företag mot ensamföretag och visar på skillnaden.

– En sak är säker, 1960-talet är tillbaka. Historien hinner ikapp oss och fort går det.

Ingrid Ehrnebo, studerandemedlem, årskurs 3, Konstfack, Stockholm.

– Jag kanske är lite jävig men bäst gillade jag Fredrik Mattsons och Stefan Borselius formgjutna aluminiumstol Sting åt Blå Station. Fredrik och Stefan gick ut Konstfack i våras men redan i fjol hade dom lyckats med sina första möbler. Dom orkade axla trycket att komma igen och ta hand om en utmaning. Annars tycker jag att mässan mest bestod av säkra kort. Det mesta har man sett förr.

Kersti Sandin, arkitekt SIR/MSA, Stockholm, själv utställare.

– Det har nog gått dåligt för många möbelföretag, men ingen verkade särskilt nedtryckt för det.

Jag uppskattade den glada, trevliga stämningen. Många arkitekter stannade vid vår monter och kommenterade mässan. Jag höll med dom som ogillade alla kalla accentfärger. Det som är klart och elegant för en del är rena rama iskylan för andra. Det var också jobbigt med den knalligt orange trenden.

– Jag reagerade på att så många kända möbelföretag tappat sin identitet. Som arkitekt önskade man mera substans, var fanns de enhetliga kollektionerna? Nu blev det mest utrop.

Kerstin Påvall

Ergonomi och drömmar

– **Vi börjar utifrån en dröm**, inte vad som är möjligt att göra utan vad som är möjligt att föreställa sig.

Bland hungriga designkonsumenter på möbelmässan i Stockholm i februari talade Carlo Forcolini, vd för ADI, Associazione per il Disegno Industriale, om "Det ljuva livet versus den ergonomiska välfärdsstaten", om italiensk, specifikt milanesisk design och svensk.

Ute på Design Forum Svensk form på Skeppsholmen öppnades samtidigt utställningen "La Dolce Vita". Om drömmar.

Dröm: "A dream in a drawer" av Livio Cucuzza, Byrå som kan byggas på. Lätta lådor staplas ovan på varandra. En drömbehållare.

"If life was made of dreams, and if each one of them was as precious as the others... something to protect them would be needed, something that would make them travel... every dream would need a container..."

DRÖM OM LIVET OVAN DÄR: "Soul feeder" av Matteo Ragni". Bön-pall för alla religioner. "For one God only, or the God of the prophet, one unique prayer..."

MARDRÖM: "Your mother loves ya!" Matservis av Galit Harmach. I varje tallrik en bild av italiensk mamma med sked i hand. "Ever looking, ever commenting, ever comforting, at breakfast lunch and dinner."

FÖR DRÖMMAR: "Rockin Bed" av Enrico Martellucci. Svensk enkelhet kombinerat med italiensk lekfullhet i en gungande säng.

Bild: Giorgio Grandi

DRÖM OM DEN UNIVERSELLA MÖBLEN: "Stand by" av Giorgio Grandi, Möbel för böcker, musik, kärlek, hemligheter, tankar och drömmar

DEN KAN DU DRÖMMA OM: Boka, Espresso-maskin av Antonio Longobardo.

Nina Gunne

På Designforum Svensk Form visas utställningen "La dolce vita" 5 februari–2 mars 2003, om det italienska hemmets stilar och riter: drömmar, mat och läsning.

Foto: Achille Cattigioni